

Motieven van asielzoekers om naar Nederland te komen

Verslag van een expert meeting

C. Bijleveld, A.P. Taselaar

Onderzoeksnotities 2000/2

Samenvatting

Naar aanleiding van een motie Rijkstra (TK 19.637, nr. 339) is in opdracht van het Ministerie van Justitie op 18 mei 1999 in Den Haag een expert meeting gehouden met als titel 'Motieven van asielzoekers om naar Nederland te komen'. Centraal op deze bijeenkomst stond de vraag welke zogenaamde pull-factoren bepalen dat een asielzoeker die besluit te migreren Nederland als bestemming kiest. Uit die bijeenkomst komt het volgende naar voren. Gezien de grote verschillen in registratie, en verschillen in de mogelijkheden om (legaal) in een land te verblijven, is het niet goed mogelijk de asielinstroom van diverse Europese landen te vergelijken. Het lijkt er desalniettemin op alsof Nederland een relatief groot aandeel in de opvang van de instroom heeft.

Bij nadere beschouwing van de pull-factoren voor deze instroom dient onderscheid gemaakt te worden tussen individueel reizende asielzoekers, gesmokkelden en AMA's (Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers). Verreweg de grootste groep vormen de gesmokkelden. In het onderhavige rapport blijven vanwege de te verwachten speciale achtergronden de AMA's overigens buiten beeld. Bij individueel reizenden overheersen vage positieve associaties met Nederland: Nederland staat te boek als een democratisch en verdraagzaam land, een verzorgingsstaat. De aanwezigheid van familie en bekenden in Nederland is daarnaast een pull-factor. Hoewel de meer technische aspecten van de asielprocedure waarschijnlijk een geringere rol spelen, wordt wel gedacht

dat de vele beroepsmogelijkheden, de goede opvang en de hoge 'slaagkans' een rol kunnen spelen. Ook zijn de gronden waarop in Nederland asiel aangevraagd kan worden ruim bemeten ten opzichte van de ons omringende landen. In zijn algemeenheid dient gesteld te worden dat de 'push' voor de individueel reizende asielzoeker belangrijker wordt geacht dan de pull: het maakt voor de individuele asielzoeker meer uit dat hij migreert dan waarheen hij migreert.

Bij de gesmokkelden daarentegen zijn het de reisorganisaties die vaak zeer goed geïnformeerde en berekende afwegingen maken bij de keuze van een bestemming. De voorkeur van de gesmokkelde lijkt hier veel minder een rol te spelen. Bij de keuzes die de smokkelorganisaties maken, spelen de kenmerken van de procedure een belangrijke rol: met name de lengte van de procedure hier te lande is een voordeel voor smokkelaars, daarnaast worden ook genoemd de hoge slaagkans, de goede opvang etc. Een tweede belangrijke pull-factor is het feit dat Nederland nu eenmaal een transitland is. Met transport is geld te verdienen, transport is goed te organiseren door Nederland, en op mensensmokkel staan relatief lage straffen. Er opereert een scala aan smokkelorganisaties, variërend van zeer goed tot nauwelijks georganiseerd. De voornaamste winst voor vervolgonderzoek is te halen uit onderzoek naar deze organisaties.

Verkortings van de doorlooptijd in de asielprocedure zou wenselijk zijn, zowel om de smokkelorganisaties wind uit de zeilen nemen als om schadelijke neveneffecten voor de individuele asielzoeker te verminderen.